

پارک

سهلام مهنی
(سلیمانی)

(۱)

«سبهینی هاتوچۆ له شاردا قهدهغهیه»

له سه رهخۆریگای پارکی نازادی-م گرتە بەر له گه‌ڵ گه‌یشتمدا خه‌یالیکی جادوویی و نامۆلای ریگای لیبریمه‌وه و کیتۆکی سه‌رکه‌شی خسته‌ نیتوانانه‌وه له‌ ناو شه‌پۆل و گیتزای چیرۆکیکی پر له‌ ناسۆری سالی ۱۹۶۳دا و نی کردم، وا نه‌و چیرۆکه‌ نه‌فسووناوییه‌تان بۆ ده‌گیتهمه‌وه ده‌لیم: [هیشتا دنیا تاریک بوو دۆست و دوژمن لیک جیانه‌ده‌کرانه‌وه، نه‌م ناگادارییه‌- سبهینی هاتوچۆ له‌ شاردا قهدهغهیه- یه‌ک له‌ دوای یه‌ک په‌رده‌ی گوپی شاری ده‌دری، میتشکی سپ ده‌کرد، تانه‌ی ده‌خسته‌ سه‌رچاو ده‌ستی گۆج و قاچی ئیفلیح ده‌کرد، هیوا و وره‌ چاله‌ مشتته‌ ده‌بوون، مردنی ده‌باران.. پیاویتیکی به‌سالآچوو ناوی:- زه‌ینه‌ل- ده‌رگه‌زین-ی بوو، له‌ باره‌ی نه‌ورۆژه‌ توشه‌وه‌ وتی:

- ده‌میکه‌ ره‌شبگیر ده‌ستی راست و قاچی چه‌پی نه‌م شاره‌یه‌و به‌رزده‌خوری و به‌رگی مه‌په‌وه‌ ددانی گورگه‌ و به‌کلکی ده‌خوری، به‌رۆکی به‌رنادات، ده‌خته‌کانی هه‌لده‌کرووزینتی، گورستانی خسته‌وته‌ زه‌هاک، به‌ندیخانه‌ و نه‌سپ و کیتچ پیشوازی له‌ مرۆقه‌کان ده‌که‌ن تینویتی به‌ خوینیان ده‌شکین.. به‌لێ مۆته‌که‌کان لاپرسه‌نی ده‌ستیان نایه‌ بینی شارو چۆکیان له‌سه‌ر دلێ دادا، ئاویتته‌ی چاره‌نووسی سه‌گه‌ور بوو، پیرو لایان ئازهلێ دایه‌.. به‌ر شه‌قه‌ی قه‌لماسک، شه‌قام و کۆلانه‌کان ره‌نگی مردوویان لینیشت، خوم شیوا، ته‌مومژ رووی شاریان شیوان، نیشانه‌کانی پرسیارو سه‌رسورمان ده‌روونیان ته‌نی و گله‌بانیان کرد.. له‌ژیر باری گراندایه‌وت:- بۆچی ده‌بی ره‌شه‌با هه‌میشه‌ یارو یاوه‌ری من بی و هیلانه‌ی بالنده‌کانم برووخینتی و سه‌رگه‌ردان بن..؟! - سبهینی هاتوچۆ قهدهغهیه‌-یش، شاری ده‌رده‌ژه و بیزار کرد، کووچه‌و کۆلانی به‌ترس و دلته‌راوکی و مردن به‌رچین داچان، کلافه‌ی شینی خسته‌ نیتوانه‌وه.. هۆله‌ و راق و هۆله‌ مراهیبه‌کانی- حامیه‌- به‌ره‌یان له‌ژیر هه‌لده‌ته‌کانن و به‌ره‌و هه‌لده‌ته‌کانیان ده‌یانپیتچانه‌وه، جه‌مه‌لونی سه‌ره‌هۆله‌کان ناگریان ده‌باران و زه‌هاکیان خسته‌ مۆریان و ترس..

به‌نده‌شیان ته‌پانه‌ ناو هۆلیکی دریتی ناو چاو مۆنی داخ له‌ دلێ دووکه‌لاییه‌وه‌ تاوان له‌ ناوچه‌وانی ته‌رزیه‌ی ده‌باری.. مرۆقه‌کانیش وه‌ک لیژنه‌ی دار به‌سه‌ر یه‌کا که‌وتبوون یه‌کی دووسێ بست زه‌ویان داگیر کردبوو، که‌م که‌س قاچی خۆی ده‌ناسیه‌وه، پرسیار و نیشانه‌کانی سه‌رسورمان هه‌تابوو دیواره‌ ئیسک قورسه‌کانی هۆله‌که‌یان داده‌پۆشی.. سووچیک نه‌بوو کوروشکه‌ی تیا بکه‌م، یاساوه‌که‌یش هه‌ر خپسه‌ی لیده‌کردم:

- دانیشه‌..

- له کوئ...؟!

دهنگیک بانگی کردم..

سهیری ئەملاو ئەولای خۆم کردم..

دهنگه که دووباره بۆوه بهلام له دهنگه کهی تر

نه دهچوو..

- ئەوانه، حسین و کاوس-ی هاوڕێمن.. له گهڵ

ئەواندا بشمرم خۆشه..

له دووبست زویدا جیتی خۆم کردهوه.. بهلام گهرمی

هۆله که له ئەندازه بهدەر بوو، بۆنی مردنی لێدههات،

تۆفان و وهیشوومه له ناوچه وانیان دهباری و نهخشی

روویان تیکچوو بوو.. قول و قاچم فیری ئەو دانیشتنه

نه بوون، ههستامه سهڕپ و له جیتی خۆمدا وهستام، زۆرم

له بهندهکان ناسی و سهرم سوڕما! ده بی چ یاسایهک

هه ندی له مانه ی بۆ ئیتره په لکیش کرد بی..؟! - سبه ینی

هاتوچۆ له شارداهه غه یه - گه مارۆی هۆله کانیشی دا..

هه تابوو گه رما فه رشی ئاگری له هۆله که دا راده خست،

خه م و مۆربان و چلک ئاو پته ی یه کتر بوو بوون و پشتی

ناوکه پێژ ده کردن..

به یان بیان سه مونیکی ره ق و ته قیان ده داینی، ده بوایه

ددانی به رداشی به بهاریه! ئیوارانیش سلقاو و سه مونه

ره قه که، سلقاوه که زۆریه مانی شوڕ کردبوو سک وهک

هه ور ده ی گرمان.. له و په پری هۆله که وه دوو ته نه که ی

ژهنگاویان دانا بوو، بۆیان سه ردار ی بی سه رده کرد، که

به ره و ته نه که کان ده رۆش تین مردمان به چاوی خۆمان

ده بینی، له گه ل خرسا ده یان خستینه جه واله وه، ئەسپی و

کیچ به ده موچاو و لاجانگه وه ریتچکه یان ده به ست، ئەوه

باسی دیوی ناوه وه ناکرئ وهک ته ته له میران به قول و

قاچ و قۆل و پشت و سکیاندا هه لده گه ران و گه مره یان

به ستبوو.. ئیواره و ئیواره بۆسه ر ئاو ده ریان ده کردین،

چاومان ریتشکه و پیتشکه ی ده کردو له ترمان ده دا..

خه ومان به پرووناکیه وه ده بینی وهک که له شیری برسی

خه و به خه رمانی ئاو بر دووه وه ده بینی له ری

به ندکراوه کانی ناو هۆله کانی ترمان ده بینی وهک ئیمه

داربان بۆ کرابوو ئاو لایدا بوون مرۆقی وایان تیا بوو هیچ

یاسایهک به ندی نه ده کرد.. له مانه ییش سه یرتر ئەوه بوو:

هه ر رۆژ نا رۆژی زه لامییک خۆی به ناو هۆله

چه مووشه که دا ده کرد و په نجه ی ده خسته سه ر زه لامییک و

ده یان برده ده ره وه، هاتنه وه ی نه بوو، هه تا ده چوو ده ره وه

زاله ته ره کی ده کردین... رۆژی کابراهه کی گرتکی

ده موچاو پروووشاوی لیک به ده میا هاتبووه خواری

ئه توت که ره و کاله کی خواردوو.. هاته هۆله که وه، ئەوه

سه یر بوو که سمانی نه ده ناسی، کوپرا نه ئامازه ی بۆ

- ناله - شیت کرد و به پال بردیانه ده ره وه، ئەویش

پینه که نی و ئەیوت:

- بۆ لای دایکم..؟! جگه ره م بۆ ده کړی..

(۲)

هۆله که سیخناخ و ره شپۆش و ماری بی ئینجازه بوو،

بۆنی مردن و خۆینی لێدههات مرۆقی وایان ده هینا سه رت

ده ئاوسا و ده توت: - ئەمه به ریشی چ یاسایهک

ره وایه..؟! ئەمانه و ئیتره..؟! ئاگاداریه شوومه که ییش: -

سبه ینی هاتوچۆ له شارداهه غه یه - نووسابوو به

میتشکه مانه وه لیمان دوور نه ده که وه ته وه، بۆن و به رامه ی

ته نه که کان ملی مرۆقیان ده شکان به شپوه یهک له باتی

جاریک سه د خۆزگه مان به - ناله - شیت ده خواست و نه

زه ی قووتی ده داین نه ئاسمان هه لی ده کیشاین -

له ولایشه وه رادویی ده ستی مۆته که کان مرۆقیایه تی و

دیوکراتی و مافی مرۆقی گولباران ده کرد، وهک ده لێن: -

داره که ی سه رکه ل پرده که ی گاران - وا هه ست ده که ی له م

ولاته دا خسوین له لووتی مندالییک نه هاتوه،

میتسوله یهک ملی لار نه بۆته وه، ژیان و تاینده ملوانکه ی

مرۆقی ئەم خاکه ن..

(حسین) ی هاوڕێم مرۆقیکی به یقار و له سه رخۆ بوو

به چریه پیتی وتم:

- مه گه ر سه ره به ستی و دیوکراتی له سه ر لیوازی

ته نه که کان نوو سرا بیته..؟!

بۆ لێره دا شیت و ژیر لیک جیا ده کړینه وه..؟!

(کاوس) ییش مرۆقیکی خانه دانی سمیل تاشراو بوو

هه لیدایه و تی:

- دیوکراتی و سه ره به ستی بیته ئیتره له کوئ

دانیشن..؟!

- مه گه ر له سه ر پشتی ئەسپی و ته نه که کان..

- یا شیخ ئیمه - سابوونکه رانین ئیستا چی خۆشه..?

- خه یال پلاوه و شه ق له کهنده لان هه لده ده یته.. ئەگه ر

ده می شو ق ل نه مان نیترئ... رادویکه ده نگی لئ

هه لبری: - میزانییه ی ئەمه سال دوو قاتی سالانه و

گریدانی بازرگانی و پرۆژه کان زیاد ده که ن..

- یا شیخ ئەسپی و چلک و ترس و ئاره ق و مردن و

بۆنی ته نه که کان له زاوێدان.. خواخوامانه کاتی چوونه

ده ره وه بی و هه وایهک هه لمژین و خۆمان پیس نه که یین..

وا بۆ جگه ره یهک په ر ده رده که م..

- به رخ هه ر له کۆزا نابئ.

(۳)

ده نگیک په رده ی گوئی هۆله که ی درئ [ر ع ف] یان

(٤)

له ناو شه پۆلی خه یالنه جه نجاله کهدا قوتارم بوو، نیگام کهوته کیلانی دیمه نه کانی - پارکی نازادی - که خۆی له خۆیدا پارکی سه سر سورمان بوو، لای خۆمه وه وتم: [جاران ئیمه له سه سر چه رخ و فه له کی شه ق و شر، یان گوریسیتیکمان به دره ختیکه وه ده به ست و جۆلانه مان پێده کرد، جاری وا هه بوو به دره بوینه وه سه رو لوتمان ده شکان.. به لām فریشته و به رخۆله کانی ئه مرۆ، ئه مرۆ له سه سر چه رخ و فه له کی یاری ده کهن به خه ویش نه مان دیوه، ئاخه که ی مندالی ئیمه ئۆتۆمبیلی فریوه و ئه ژدیها و زریان و به له می پیکدادان و به له می ناوی و گرایدایزه و چه تری رهنگا و په ننگ و شه مه نده فه ری سه وزی دیبوو..؟! سه بریان که ئه لئی به دهم شه مال و په پوله و بارانه وه پێده کهن، بالنده ی بال سه وزن و ئه م چل و ئه و چل ده کهن و چیرۆک و رازو نیازی خۆیان بۆ یه کتر ده گێرینه وه، به راستی چیرۆکی مندالی ئیمه پیت و پرسته و وشه کانی به ناسۆر و ئه شکه نجه و تاریکی و دۆزه خ و ده رده ژه یی گورزه هۆن کرابوون..

چاوی پالنه وانه کانی هه لکۆلرا بوون، قاچیان په یزه ن بوو، ده ستیان که له مه بی چه مه ره قی درابوون، پیت ئه وه ی ئیره ناوی پارکی نازادی - لیبنریت ئیسقانی پالنه وانی ئه و چیرۆکه لافا و ده ری خستبوون، زۆریشی برده بوون و تیکه ل به لیته و به رد و دار بوو بوون، ئیستا جگه ر گۆشه کانیان ده ناسنه وه به خیره اتیان لی ده کهن و له گه لیان هه لده په رن و سه د تف و نه عله ت له دۆژمن ده کهن، ئیسقانه کان به جگه رگۆشه کان ده لێن: ئه و کاته مان پێخۆشه که سه رمان لیته ده دن و پیمان لیته برن، بۆ ئیوه وا ده زانن ئه م شوینه ئه وه ته ی هه یه هه ر پارکی نازادی و سه برانگا و سه هه ن بووه..؟! رۆژی له رۆژان سه ری به هه ور و ته م نه گیراوه و ئاسمانی هه ر سامال بووه به هه تا و گۆش کراوه ئه تک و ئه نفال و کیمیا باران و ترس و بیمی به خۆیه وه نه دیوه و ناگادارییه شوومه که: [سه ینی هاتوچۆ له شاردا قه ده غه به] به ربای گۆتانه که و تووه.. به لئ له وه و پیت ئیره گۆرستانی بی گۆر گۆرچه و کیل و کفن و یاسین و ته لقین بووه، گۆر هه لکه نه کان ده می شو قیل و بلدۆزه ر بوون ئه م ئاوازه دلگیرانه ی ئیستا ده بیستن فیشکه ی مارو زیکه ی مشک و جرج و لرمه ی ره شاش و توپ و فرۆکه خانه بوون، مندالی سکی دایکیش ئۆقره ی له بهر برابوو..

٢٠٠٢/٥/١١

سارد کرده وه، لای خۆمه وه وتم: خۆ له م هۆله دا بوو، به لām ته موژ له سه ر ده موچاوی نه نیشتبوو، میتشیک میوان نه بوو، دنیسا لای ئه و چاتۆل بوو. ئه م شه راره دوویشکه ره شه یه، زوو دۆژمنی خۆی ده ناسی، که خوا غه زه بی له دارگرت ده یکاته چه قه نه ی ئاش.. دۆژمنیش به ده ستی خه لک مار ده گری..

ده نگیککی تر خۆی هاویشته هۆله که وه [دادگایی و لیکنۆلینه وه ی به نده کانه] ئه و ده نگه ییش مشتومری به ریا کرد، هه ندیکمان ده مانوت:

- ئه مجاره بۆ گۆرستانه، ئه مانه و یاسا..؟! که رووما جوومی؟!

هه ندیکیش ده مانوت: ئه مه جه نگیککی ده روونییه و ئه زانن پێده سه لاتین.. ترس و له رز یه کجاری به رۆکی ئه وانه ی گرتبوو که پیناسه یان پینه بوو.. چه ند که سیکیان بانگ کرد، کابرایه کی دالگۆشتی شان خواری لووت به رانی بانگی کردم.. له گه ل دوو پاسه واندا چومه ژوو رپیکه وه دوو ئه فسه ر دانیشتبوون، له سه ر کورسییه کی به تال به رانبه ریان دانیشتم، ئه فسه رپیککی سوور و سپی لووت خورا و رووی تیکردم.

- کارت...؟

- خۆتینکاری زانکۆی به غداد کۆلیژی «شه رعه» پۆلی دوو..

- پێوه ندیت به یاخیبووه وه..؟

- دوینی تاقیکردنه وه ی سه ری سالم ته واو کردوه..

- که سیان لیته ناسی..؟

- له ده قه ری ئیمه نین..

ئه فسه ری دووم ئه سمه رپیککی سمیل ره ش بوو ناوی - موئه یه د - بوو هه موو جارێ ده هات بۆ به شی ناوخۆیی بۆلای - محمه د عه لی - هاو رپیم.. رووی تیکردم.

- تۆ هاو رپیکه ی - محمه د عه لی - نیت..؟

- به لئ.. جه نابیشته ده ناسم..

که و ته وه قسه و تی:

- ئه مانه رۆشبین له یاخیبووه کانه وه نزیکن..

[وام ده زانی یارمه تیم ده دات که چی چالم بۆ هه لده که نیت..؟]

ئه فسه ره سوور و سپیه که پیتی وتم:

- هیچت له سه ر نییه بچۆزه ده ره وه..

(موئه یه د) وتی: بۆ گونده که تان ده رۆیته وه..

- به لئ، با له خزمه تتابین..

- سه رم به فه تاره ت ناده یته..

- من که فیل..

- نه موت له یاخی بووه کانه وه نزیکه..